

Vera Siöcrona

Samlat, forskat och nedskrivet av Lasse Öhrlund

Vem var egentligen Vera Siöcrona,

När vi vandrar i Gamla Stans gränder och ser alla de gamla husen och de bevarade miljöerna då förstår vi hur mycket vi har att tacka henne för, - hennes kampvilja och envishet som räddade detta åt kommande generationer.

Guiden och Stockholmskännaren **Peter Frisk** skrev för ett antal år sedan följande rader, som beskriver vikten av att vårda och behålla vår vackra stad.

”Fråga gärna turisterna som stannar med sina bussar på Fjällgatan om de ogillar att den gamla bebyggelsen finns kvar?

Fråga om de tycker att bebyggelsen är värdelös och om den borde rivas?

Ställ även den frågan till dem som fikar i gröngräset i Ivar Los Park eller promenerar utefter Monteliusvägen om det var ett misstag att området bevarades?”

Vera Siöcrona är känd i Gamla stan som den som mer eller mindre räddade stadsdelen från rivningshysterien på 40, 50, och 60-talet. En tid när Gamla Stan var starkt förfallet. Hon drev aktiv opinionsverksamhet och startade både Gamla stans hembygdsförening samt tidningen Gamla Stan.

Martin Stugart (stockholmskännare) beskriver henne med följande ord:

”En storartad kämpe för Gamla stan, uthållig och rättfram. Käpprak i ryggen och med en röst som skapad för en kaserngård. Det är så vi minns Vera Siöcrona”.

Vera Margareta Helena Siöcrona var hennes fullständiga namn, hon föddes den 3 juni 1914 i Helsingborg, och avled den 15 januari 2003 i Malmköping,

Vera Siöcrona var dotter till överste Jan Cornelius Alexander Siöcrona och hans hustru Dagmar Catharina Sara Anna född Ridderstad. Föräldrarna gifte sig 1901 i Jakobs kyrka i Stockholm och skilde sig 1924 i Eksjö

Vera växte upp i Villa Solhäll i stadsdelen Tågaborg i Helsingborg.

Om hon blivit född till man hade hon säkert blivit officer som sin far, överste vid Smålands husarer.

Vapenskölden i Riddarhuset

Den adliga släkten Sjöcronas vapensköld och vapen

När Vera Siöcrona var sju år gammal fick fadern en tjänst i Stockholm och familjen flyttade dit. Efter föräldrarnas skilsmässa växte hon upp tillsammans med sin mor och syskon i en lägenhet på Brännkyrkagatan uppe på Söder.

Vera bodde även mycket hos sin mormor och morfar på Bankesta gård i Järna, där hon också gick i skolan de första åren. Hon flyttade sedan tillbaka till modern på Brännkyrkagatan i Stockholm

Vera Siöcrona arbetade som djurskötare på Skansen redan i tidig ungdom.

Hon gick tidigt till sjöss, arbetade bl.a. på kryssningsfartyget "Kungsholm" som ägdes av Svenska Amerikalinjen. Hon arbetade sig över haven som bartender/hissflicka/
Hon for till USA och vandrade i Sydamerika, Asien och Afrika, hon skrev under tiden reseskildringar och andra reportage åt flera svenska tidningar. Vera Siöcrona träffade och intervjuade bl.a. kungen av Siam **Ananda Mahidol** samt även **Mahatma Gandhi**. Innan hon fyllt 25 år hade hon sett världen.

Hon ville gärna bli indian i nästa liv.

När kriget bröt ut 1939 gick hon i land. Vid hemkomsten till Sverige reste hon runt en del och höll många föredrag om sina resor, för att på så sätt försörja sig

Under Finska vinterkriget deltog hon som frivillig i Blå stjärnans Finska hästambulans 1940.

1942 flyttade hon in i Gamla Stan. Det blev kärlek vid första ögonkastet

Hon medverkade i filmerna: Hotell Kåkbrinken 1946, Sjösalavår 1949, Här är ditt liv 1980

Fotografi till boken "Apan och jag" som Vera Siöcrona skrev 1942
Boken handlar om hennes år som djurskötare på Skansen

Vera Siöcrona frivillig i Finland under vinterkriget 1940

Finlandsambulansen 1940

När vinterkriget i Finland bröt ut 1939 beslöt Svenska Röda Stjärnan (som senare ändrade namn till Blå Stjärnan) att ännu en gång sända ut en ambulans. Förra gången man sände en hästambulans till Finland var 1918, under Finska inbördeskriget. Anledningen till att sända över frivillig personal till vård och skötsel av hästarna var att behovet var mycket stort. Hästar svarade fortfarande i stor utsträckning för att dra kanoner, kulsprutor, ammunition, kokvagnar samt tjänade som ridhästar åt officerare. Hästarna som stjärnorna reste dit för att vårda var långt ifrån nutidens välartade husdjur. Arméhästarna var betydligt mer svårhanterliga. Ofta både bet och sparkades hästarna så snart de kom åt.

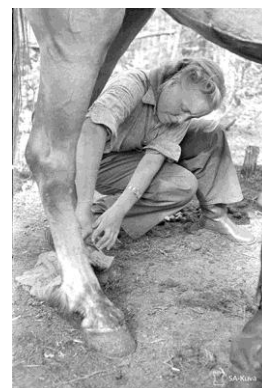
2 manliga veterinärer och 8 kvinnliga assistenter reste den 24 januari 1940 från Stockholm till kriget i Finland, samt 5 raska gossar – hovslagare, kuskar och chaufförer. Tillsammans blev det en väl fungerande skara, som efter bästa förmåga sökte göra en värdefull insats till hjälp åt Finlands folk.

Utan dagens möjligheter för nyhets förmedling måste det ha varit svårt för dem att föreställa sig vad som väntade.

Efter ett högtidligt avskedstagande på Grand Hotell Royal med Prinsessan Sibylla i spetsen var de redo att ge sig av på den långa resan via Haparanda till destinationen någonstans i Finland. Det var mycket hemlighetsfullt med avresetider och dylikt, gruppen var ett eftertraktat bombmål för det ryska flyget.

Väl framme på hemlig plats i Finland nära fronten fick den svenska ambulanspersonalen uppleva kriget med all dess dysterhet och fasa, under enformigt hårt arbete bland hästar med stora variga stinkande sår, de flesta mycket svårt skadade. Meningen var att de skulle bota dem och sätta dem i kondition igen så att de kunde återgå i tjänst. Så gott som alla behövde opereras och operationerna ägde rum på kvällar och nätter, då de inte behövde riskera flyglarm. Det var mest fråga om avlägsnande av granat splitter, avlusa och bota skabb. Arbetet avbröts många gånger av flyglarm och därför förlades operationerna mest på nätterna. Ca 700 hästar behandlades och bara 10 % var tvungna att slaktas/avlivas.

Kurerad häst som mist örat och stor del av skallen, men överlevt!

Samtliga ovanstående foton är från Fiska vinterkriget 1940, men inte specifikt från Blåstjärnans hästambulans

Modiga kvinnor, män och pojkar

Att det var modiga kvinnor som reste tvärs över Bottenviken råder det inget tvivel om. Motorisering och flyg var i sin linda. Bomber, granater, flygöverfall, arkebuseringar, bitande köld, svält och andra umbäranden hörde till vardagen.

Flyglarm var det mest varje dag, då vädret var klart. Personalen från Blåstjärnan tog sig oftast ut i skogen på skidor och sökte skydd. Ibland kunde det komma närmare 25 tunga Ryska bombplan flygande på låg höjd för att bomba lägret.

Ja, så gick det till när Svenska Hästambulansen drog ut för att försvara den västerländska kulturen i Österled som **Vera Siöcrona** så värtaligt uttryckte sig!

Tapperhetsmedalj

Vera Siöcrona tilldelades två medaljer för sina insatser under kriget i Finland.

Finska militärattachén delade ut den finska tapperhetsmedaljen vid en ceremoni i Stockholm. Och det sades mycket vackert om insatsen.

Dåvarande Kronprinsen, sedermera Gustav VI Adolf, delade ut Svenska Blå Stjärnans förtjänstmedalj.

Kolmätargränd

Vera Siöcrona flyttade till Gamla Stan 1942, som hon förälskade sig i direkt, och bodde där 1942 – 1972. Hon kom att bo i många år på Sven Vintappares gränd 2 tillsammans med sin katt Krishna och pudeln Balou.

Den första bostaden i Gamla Stan var en kort period på Kolmätargränd, det var där kampen startade 1942. Hon bodde den tid i Gamla Stan då den förslummade stadsdelen började rustas upp. Hon har berättat att det inte bara var positivt när hennes hus fick wc i början av 1950-talet. Grannkontakterna minskade eftersom grannarna inte lika ofta längre möttes i trapporna på väg upp till eller ned från torrdassen på vinden.

Kolmätargränd: Namnet kommer från Hans Kohlmeter som på 1650-talet bodde i gränden. På 1940-talet när kvarteren skulle rivas för att ge plats åt Förvaltningshuset blev också gränden känd genom Vera Siöcrona som ledde den s.k. kampen för Kolmätargrändens bevarande.

Jag pratade med en gammal man som patrullerade gatorna i Gamla Stan i slutet av 40-talet. På den tiden fanns det gott om poliser ute på gatorna och de kände både till området och vilka skurkar som bodde där. Det var under denna period som det fanns planer på att riva hela det förfallna rasket som staden mellan broarna då var, men se det tyckte inte Vera Siöcrona, en bestämd och kortsnaggad dam, Siöcrona startade 1942 föreningen **Kolmätargränd** för att hindra rivningarna för nybyggnaden för Kanslihusannexet, en förening som ombildades till **Gamla stans hembygdsförening**. Under många år bodde hon på Sven Vintappares gränd 2 och det är henne som Evert Taube sjunger om.

Vera Siöcrona guidade Eemil Sillanpää i Gamla stan 1946. Här poserar hon och nobelpristagaren med ett exemplar av tidningen Gamla Stan. Bilden var införd i ett senare nummer av tidningen.

Vera Siöcrona var en av de första att guida runt grupper och berätta om Gamla stan. Vid ett tillfälle 1946 guidade hon den finske författaren Frans Eemil Sillanpää (nobelpristagare 1939) i Gamla Stan. Han var på besök för att samla material till en bok om Stockholm. Han var dock mest intresserad av att besöka alla ölcaféer som fanns i stort sett i varje kvarter på den tiden, har hon berättat.

Att riva för att bygga nytt i Gamla stan var kontroversiellt redan på den tiden, men de gamla regeringskvarteren, som alltid legat väster om slottet sedan medeltiden var ruttna och höll på att sjunka ner i den gamla sjöbotten.

År 1942 startade hon **Föreningen Kolmätargränd** (uppkallad efter Kolmätargränd) som förgäves försökte förhindra rivningarna inför bygget av Kanslihusannexet. År 1944 ombildades föreningen till Hembygdsföreningen Gamla Stan, där hon var sekreterare. Hon utgav ett antal böcker om Gamla stan och var chefredaktör för tidningen "Gamla stan". Hon var även medförfattare till jubileumsskriften Boken om Gamla stan som utgavs i samband med Stockholms 700-årsjubileum. Hennes kamp för Gamla stans bevarande förärades 1975 med Samfundet S:t Eriks belöningsplakett.

Rivningen av Kolmätargränd 1945

Rivningen av Kolmätargränd 1945

Kolmätargränd är numera förvandlad till en tunnel.

Hembygdsföreningen Gamla Stan

Det var allvarligt 1942! En del hus hade rivits öster om Riddarhustorget, statsmakterna ville riva fyra hela kvarter med medeltida byggnader och bygga annex till kanslihuset. En nyinflyttad journalist, Vera Siöcrona, hade fäst sig vid miljön, trots råttor och soptunnor, slog larm och höll stora möten på de avröjda tomterna. Föreningen Kolmätargränd bildades. Det gick ganska väl. Husen längs Storkyrkobrinken och Västerlånggatan med sina pittoreska grändmynningar står kvar, rustade och införlivade i kanslihusannexet (nu riksdagens hus). Men bostäder är det inte längre. Sedan då? Inte bara Kolmätargränd. Utom Slottet och några praktbyggnader var det mesta hotat. Mycket var ruffigt och omodernt, grunderna dåliga. Här skulle ”saneras”!

Föreningen ombildades till Hembygdsföreningen Gamla Stan med Vera Siöcrona som den drivande kraften under mer än ett halvsekel.

De första åren stora opinionsmöten hölls ofta i den vackra börssalen, man talade för varsam upprustning av byggnadsbeståndet, för bostäder, mot kontorisering. Teater och musikunderhållning, historiska festtåg ibland, trettondagsfirande i Storkyrkan, under många år visaftnar i Junotäppan och sammankomster i källare.

Lyckades det? Jo, i stort sett, mer för S:t Göran än för Draken. Bara få hus revs. Många grundförstärktes och moderniserades. Vi gläds åt nyputsade hus och vackra stensatta torg med nygamla lyktor och åt många besökare från in- och utlandet.

Men: Somligt blev för fint, mycket kontoriserades. Utom Helgeandsholmen har Riksdagen tagit i anspråk nio kvarter. Dyra moderniseringar, dock utan hiss, har tvingat bort många. Det finns mycket asfalt och fula reklamanordningar. Turistbussarnas passagerare är välkomna men det finns inte plats för bussarna. Söderledens sexfiliga motorled bullrar i Riddarholmskanalen och döljer Kornhamns vatten med hjälp av femspårig tunnelbanebro.

Och nu?

Hembygdsföreningen kämpar vidare. Det finns mycket kvar att göra. Vi skriver till myndigheter, deltar i uppvaktningar och demonstrationer. Vi uppmuntrar goda krafter och delar ut belöningar när vi har pengar.

Vi har fått upp minnestavlor, senast över Vera Siöcrona i Sven Vintapparens gränd, (se sidan minnestavlor). Vår vattenplaskande lejonmaskaron på Gåstorget har tyvärr stulits, men hembygdsföreningen skall sätta upp en ny.

Vi besöker intressanta hus och verksamheter. Vi har utflykter och möten, med föredrag och diskussion om något aktuellt. Vi äter och dricker och trivs i källare.

Vera Siöcrona ordnade blåsorkestrar; det klarar inte vi nu, men lite fest och musik är tradition vid våra möten.

Fler utmärkelser och medaljer som tilldelades Vera Siöcrona för hennes insatser i Gamla Stan

Vera i Vintappargränd

En av de som stod främst och stred på barriaderna mot bygget var Vera Siöcrona.

Evert Taube sjunger om henne i "Vera i Vintappargränd".

Hon kidnappades långt senare av programledaren Lasse Holmqvist till hans TV-program "Här är ditt liv", den 7 april 1984, där hon än en gång fick berätta om "Slaget vid Kolmätargränd".

Vera i Vintappargränd

O, dotter av Nordens Venezia!

O, Vera i Vintappargränd!

*Jag flytt från Italien till Svezia,
min hembygd är bombad och bränd.*

*Som sångfågeln flyr över landen
från Nubiens brännande sol
hit upp till den nordiska stranden
jag flytt med gitarren i handen
och spelar dessutom fiol.*

Evert Taube

Minnestavla uppsatt av Hembygdsföreningen

**Minnestavlan över Vera Siöcrona
hänger på Sven Vintappares torg**

Mellan åren 1945 och 1972 bodde hon på Sven Vintappares Gränd 2.

INVIGNING AV VERA SIÖCRONAS TORG

Klockan 12.00 lördagen den 28 april

Blir det fest till Vera Siöcronas minne.

Musik, högtidstal, happening,
sång med **Erik Winqvist, Anton och Ella Bäckman.**
Avtäckning av nya skyltar.

Vera Siöcronas torg är litet och ligger mellan
Västerlånggatan 28 Och Stora Nygatan 17

1972 flyttade Vera Siöcrona ner till Kvarnstugan på Smedstorps gård utanför Malmköping. Där hon bodde återstoden av sitt liv, njöt av sin vackra trädgård och sina hästar.

Böcker utgivna av Vera Siöcrona:

Apan och jag 1942

Granne med kungen. Natur och Kultur 1944

En vandring i Gamla stan, 1953

Mitt Gamla stan, 1966

Boken om Gamla stan: en jubileumsskrift. 1953

Hon medverkade även i följande filmer:

Hotell Kåkbrinken 1946

Sjösalavår 1949

Vera Siöcrona avled den 15 januari 2003 i Malmköping, 88 år gammal, i sviterna av en lunginflammation

Vera Siöcrona. Storslagen kämpe för Gamla stan

av Martin Stugart 2003-01-23

Vera Siöcrona, Malmköping, har avlidit 88 år gammal. Hennes närmaste är brorsbarnen i Stockholm, Holland och Argentina.

En storartad kämpe för Gamla stan, uthållig och rättfram. Käpprak i ryggen och med en röst som skapad för en kaserngård.

Det är så vi minns Vera Siöcrona.

Om hon blivit född till man hade hon säkert blivit officer som sin far, överste vid Smålands husarer. Men nu var hon kvinna, livet tog en annan riktning.

Nyss inflyttad på Kolmätargränd fick hon höra att den skulle rivas.

Då klev hon upp på barrikaderna och manade alla i stadsdelen till motståndskamp.

Den misslyckades, men själv blev hon riksbekant: en modern Jeanne d'Arc i kamp mot maktens huliganer. Medierna döpte henne snabbt till "Grändernas valkyria". Evert Taube uppvaktade med blommor och skrev visan "Vera i Vintappargränd".

Från Kolmätargränd hade hon nämligen flyttat till Sven Vintappares gränd.

Därför byggde hon upp Gamla stans hembygdsförening. Dess tidning utgav hon i mer än 25 år.

Ciceron i stadsdelen var hon dubbelt så länge.

Sina sista år levde hon i kvarnstugan Smedstorp utanför Malmköping.

Livet hade lärt henne tre saker: penninghungern är roten till allt ont, frihet är viktigare än trygghet och glädjen är livets motor.

Med tiden drog hon sig mer och mer undan folk.

Att människan återföds var hennes fasta övertygelse. Hon ville gärna bli indian i nästa liv.

Martin Stugart

Sture Holmbergh skrev denna dödsruna över Vera Siöcrona.

(det kan påpekas att Nordafrikas riffkabyler ansågs vara ett särskilt grymt folkslag):

Det var allvarligt 1942! En del hus hade rivits öster om Riddarhustorget. Statsmakterna ville riva fyra hela kvarter medeltidsbyggnader och bygga annex till kanslihuset. En nyinflyttad journalist hade fäst sig vid miljön, trots råttor och förfall, slog larm, klev upp på barriaderna (=en soptunna) och höll stora möten på de avröjda tomterna.

Vera Siöcrona växte upp hos en internationellt militär morfar och fick lova att aldrig kapitulera för riffkabyler. Hon reste och skrev om både Sovjet och Amerika, och Afrika, var med Blå Stjärnans ambulans i Finland 1939 mm. Hästar och andra djur var alltid ett stort intresse.

Hon startade Föreningen Kolmätargränd som ombildades till Hembygdsföreningen Gamla Stan. I denna var hon den drivande kraften under mer än ett halvsekel. Framgångsrikt! Husen längs Storkyrkobrinken och Västerlånggatan med sina pittoreska grändmynningar står kvar, rustade och införlivade i kanslihusannexet (nu Riksdagens hus). För hembygdsföreningen ordnade hon opinionsmöten mot kontorisering och vandalisering, hon arrangerade historiska festtåg, visafnär m.m. Sedan ohälsa hindrade spring i trapporna kunde hon inte längre sköta allt själv men inspirerade ända in i det sista, från sin välskötta sörmländska trädgård, fortsatt arbete för Gamla Stan

Vera Siöcronas festliga visningar avslutades årligen med att deltagarna tågade genom gränderna efter Frälsningsarmens musikkår till en högtid i Riddarholmskyrkan

Hon var 1944-63 redaktör för Tidningen Gamla Stan. I sina många artiklar där och annorstädes lade hon tonvikten på människorna, äldre tiders pampar och senare tiders ölgubbar och mjölkbodsfruar. Hon skrev böcker, bl.a. "Granne med Kungen" (1944) och "Mitt Gamla Stan" (1966) Evert Taube skrev "Vera i Vintappargränd"

Utan Vera Siöcrona som 1942 larmade kulturpersonligheter som Henrik Alm och Stadsmuseets första personal och många andra, hade det inte funnits mycket Gamla Stan kvar att vårda. Hon kapitulade aldrig, vare sig för riffkabyler eller andra!

Hembygdsföreningens Minnestavla

Lars Epstein

Vera Siöcrona (1914-2003) som i det tidiga 1940-talet tog strid för Gamla stans miljö mot rivningshoten och bildade Gamla stans hembygdsförening fick på lördagen sin välförtjänta minnestavla utanför porten på Sven Vintapparens gränd 2 där hon i många år bodde högst upp.

Erik Winqvist sjunger till Vera Siöcronas minne.

Vid invigningsceremonin sjöng artisten Erik Winqvist "Vera i Vintappargränd" som Evert Taube en gång tillägnade Vera Siöcrona "som tände mandelblom i mitt bröst" som Evert Taube beskrivit det enligt Erik Winqvist. På samma sätt tände Vera Siöcrona "mandelblom i mitt bröst" berättade Erik Winqvist. "Hon har betytt oerhört mycket för mig. Vi jobbade ihop i 25 år. Hon visste att jag skulle bli artist långt innan jag själv visste det".

Sture Holmbergh håller hyllningstalet till Vera Siöcrona.

Gamla stans hembygdsförenings ordförande Sture Holmbergh höll tal (med paraplyet uppfällt mot regnet) och berättade om hur i sin ungdom Vera Siöcrona stod på en soptunna och höll tal i regnet mot de planerade rivningarna av fyra kvarter runt Mynttorget.

Ylva Lindgren och Fredrik von Feilitzen avtäckar minnestavlan.

Minnestavlan avtäcktes av konstnären Ylva Lindegren och Skönhetsrådets Fredrik von Feilitzen som författat texten. Den lyder: "Vera Siöcrona startade 1942 Föreningen Kolmätargränd för att motverka rivningarna för Kanslihusannexet. Den ombildades 1944 till Hembygdsföreningen Gamla Stan. Som redaktör för tidningen Gamla Stan och genom böcker, filmer, stadsvandringar och opinionsmöten försvarade hon Gamla Stan med kämpaglöd och humor. Hon bodde 1945-1972 i Sven Vintapparets Gränd 2. Evert Taube tillägnade henne visan Vera i Vintappargränd."

Kvarnstugan i Malmköping 2017

15 år efter Vera Siöcronas bortgång besökte jag och min fru Pia **Vera Siöcronas** hem i Malmköping.

I Kvarnstugan bor fortfarande en av Veras allra äldsta vänner **Maj-Britt Vogelgesang** och på plats fanns ytterligare en av hennes närmaste vänner **Margareta Ulfving**.

Det är fantastiskt att se och uppleva hur dessa två kvinnor fortfarande vårdar och sköter om hemmet, bevarat mycket av Vera Siöcronas personliga ägodelar samt den vackra trädgården.

Det blev en mycket trevlig och lärorik dag, med många berättelser och glada minnen om och med Vera Siöcrona, som förutom en mycket kunnig Stockholmskännare även var en skicklig ryttare och hästmänniska, duktig med trädgårdsanläggning av växter o blommor och en synnerligen skicklig hantverkare och slöjdare.

Nedanstående bilder är ett litet urval från Kvarnstugan i Malmköping med Veras alster

